

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรปริญญาตรี วิชาเอกภาษาอังกฤษ ของบัณฑิตคณะมนุษยศาสตร์ปีการศึกษา 2538

■ ดร.จันทร์เพ็ญ อ้นตระกูล

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาควิชาภาษาตะวันตกได้เริ่มใช้หลักสูตร ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) เมื่อปี พ.ศ. 2518 โดยได้ปรับปรุงหลักสูตรในปี พ.ศ. 2532 และเริ่มใช้หลักสูตรใหม่ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 จนกระทั่งปัจจุบัน โดยไม่มีการปรับปรุงอีก รวมบัณฑิตที่ผลิตในหลักสูตร ศศ.บ. 17 รุ่น เป็นจำนวน 472 คน

ปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงจากเดิมมาก ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางเทคโนโลยีนำประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ความต้องการของตลาดแรงงานในยุคนี้อาจเปลี่ยนไปจากความต้องการของตลาดแรงงานในยุคก่อนด้วย ฉะนั้นหลักสูตร ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอาจไม่เอื้อต่อความต้องการของตลาดแรงงานในยุคโลกาภิวัตน์ หลักสูตรดังกล่าวจึงควรได้รับการปรับปรุงเพื่อให้

เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน อีกประการหนึ่ง ทบวงมหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญในการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ส่วนหนึ่งของกิจกรรมดำเนินการ ซึ่งทบวงมหาวิทยาลัยเห็นว่าจะมีผลโดยตรงต่อคุณภาพบัณฑิตคือ “กระบวนการติดตามผลผลิตบัณฑิตในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอน” และ “ระบบการพัฒนาดูตามและประเมินผลการดำเนินการหลักสูตรต่อเนื่อง ชัดเจนและรัดกุม เพื่อให้หลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพได้” (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2539 : 135)

ดังนั้นการสำรวจความคิดเห็นของบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้และมีประสิทธิภาพใน

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย เรื่อง “การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาเอกของนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2538” ซึ่งอาจารย์ศรีริษา บุญยสงวน รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์และวิจัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เป็นประธานโครงการ

การใช้ความรู้ความชำนาญทางภาษาที่ได้รับจากการเรียน จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการปรับปรุงหลักสูตร (Richards. 1990 : 1-19 ; Richards. 1991 : 6-7, 40-41)

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจความคิดเห็นของบัณฑิต ศศ.บ. (ภาษาอังกฤษ) เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาเอกภาษาอังกฤษ
2. เพื่อใช้ผลจากการสำรวจปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยให้บัณฑิต ศศ.บ. (เอกภาษาอังกฤษ) รุ่นที่ 17 จำนวน 31 คน ซึ่งสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2539 ตอบแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรในวันที่บัณฑิตสมัครรับปริญญา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ลักษณะของบัณฑิต

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของบัณฑิตจำแนกตามเพศ วิชาโท สถานภาพปัจจุบันและความถี่ของการใช้ความรู้จากวิชาเอก

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	28	90.32
ชาย	3	9.68
วิชาโท		
เศรษฐศาสตร์	10	32.26
รัฐศาสตร์	9	29.03
สังคมวิทยา	4	12.90
จิตวิทยา	3	9.68
บริหารธุรกิจ	3	9.68
ปรัชญา	1	3.23
สถานภาพปัจจุบัน		
กำลังทำงาน	22	70.97
ภาคเอกชน	21	67.74
ราชการ	1	3.23
ธุรกิจของตนเอง	1	3.23
กำลังศึกษา	5	16.13
ยังไม่ทำงาน	3	9.68

ตารางที่ 1

รายการ	จำนวน	
ร้อยละ ความถี่ของการใช้ความรู้จากวิชาเอก		
ใช้เป็นประจำ	9	29.03
ใช้บ่อย	11	35.48
ใช้บ้างโอกาส	10	32.26
ไม่ค่อยได้ใช้	0	0.00
ไม่ตอบ (เพราะศึกษาต่อ)	1	3.2

ตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 พบว่าบัณฑิตวิชาเอกภาษาอังกฤษร้อยละ 61 เลือกสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ (32.26%) และสาขาวิชารัฐศาสตร์ (29.03%) เป็นวิชาโท

ในด้านการทำงานบัณฑิตประมาณร้อยละ 68 ทำงานกับภาคเอกชน และมีบัณฑิตเพียงร้อยละ 3 เท่านั้นทำงานกับหน่วยงานภาครัฐ

ส่วนความรู้จากวิชาเอกให้ประโยชน์แก่บัณฑิตในระดับสูงพอใช้ มีบัณฑิตร้อยละ 64.51 ใช้ความรู้

จากวิชาเอกเป็นประจำและบ่อย (ร้อยละ 29.03 ใช้เป็นประจำ ร้อยละ 35.48 ใช้บ่อย)

2. ความเห็นของบัณฑิตเกี่ยวกับคุณค่าด้านต่างๆของหลักสูตรโดยรวม

ตาราง 2 ร้อยละของบัณฑิตที่ประเมินคุณค่าของหลักสูตรในด้านต่างๆ จำแนกตามระดับความเห็นว่าเป็นจริงมากน้อยเพียงใด

คุณค่าของหลักสูตร	ระดับความเป็นจริง				
	มากที่สุด 5	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด 2
1					
1. เนื้อหาของหลักสูตรมีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน	12.90	54.84	32.26	0.00	0.00
2. หลักสูตรให้ความมั่นใจในการสมัครงาน	6.45	58.06	32.26	3.23	0.00
3. ประโยชน์ต่องานที่ทำ	9.68	58.06	32.26	0.00	0.00
4. หลักสูตรเหมาะกับความต้องการของตลาดแรงงาน	0.00	54.84	38.71	6.45	0.00
5. เนื้อหาของหลักสูตรเพียงพอต่อการเรียนต่อในระดับปริญญาโทในประเทศ	3.23	35.48	51.61	9.68	0.00
6. เนื้อหาของหลักสูตรเพียงพอต่อการเรียนต่อในระดับปริญญาโทต่างประเทศ	0.00	16.13	54.84	25.81	3.23

ตารางที่ 2

คุณค่าของหลักสูตร	ระดับความเป็นจริง				
	มากที่สุด 5	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด 2
7. ¹ เนื้อหาของหลักสูตรช่วยให้สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.23	54.84	38.71	3.23	0.00
8. เนื้อหาของหลักสูตรช่วยให้สามารถประกอบอาชีพอิสระหรืออาชีพส่วนตัว	0.00	25.81	64.52	9.68	0.00
9. เนื้อหาหลักสูตรช่วยให้สามารถสร้างงานของตนเองได้ (เช่น เป็นนักแปลอิสระ เปิดร้านขายของที่ระลึก เปิดบริษัทท่องเที่ยว ฯลฯ)	3.23	38.71	38.71	16.13	0.00
รวม	4.30	44.09	42.65	8.25	.36

ตารางที่ 2

ตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าเมื่อประเมินคุณค่าของหลักสูตรโดยรวมแล้วบัณฑิตร้อยละ 48 เห็นว่าหลักสูตรวิชาเอกอังกฤษมีคุณค่าอยู่ในระดับมากและมากที่สุด บัณฑิตร้อยละ 43 เห็นว่าหลักสูตรมีคุณค่าระดับปานกลางและบัณฑิตประมาณร้อยละ 9 เห็นว่าหลักสูตรมีค่าน้อยและน้อยมาก

ส่วนคุณค่าของหลักสูตรในด้านต่างๆ พบว่าบัณฑิตประมาณร้อยละ 68 เห็นคุณค่าของหลักสูตรมากและมากที่สุดในด้านเนื้อหาของหลักสูตรว่ามีประโยชน์ในชีวิตประจำวันและมีประโยชน์ต่องานที่ทำ บัณฑิตประมาณร้อยละ 65 เห็นด้วยอย่างมากและมากที่สุดว่าหลักสูตรให้ความมั่นใจในการสมัครงาน บัณฑิตประมาณร้อยละ 58 เห็นด้วยอย่างมากและมากที่สุดว่าเนื้อหาหลักสูตรช่วยให้สามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และบัณฑิตอีกประมาณร้อยละ 55 เห็นด้วยอย่างมากว่าหลักสูตรเหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ส่วนคุณค่าของหลักสูตรด้านอื่นๆ นั้น บัณฑิตประมาณร้อยละ 42 เห็นด้วยอย่างมากและมากที่สุดว่าเนื้อหาของหลักสูตรช่วยให้สามารถสร้างงานของตนเองได้ และบัณฑิตประมาณเพียงร้อยละ 26 ที่เห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรช่วยให้สามารถประกอบอาชีพอิสระหรืออาชีพส่วนตัวในระดับมาก ส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 65) เห็นคุณค่าในระดับปานกลาง

ในด้านการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทพบว่าบัณฑิตประมาณร้อยละ 39 เห็นว่าเนื้อหาของหลักสูตรเพียงพอต่อการเรียนต่อในประเทศมากและมากที่สุด บัณฑิตส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52) เห็นว่าเนื้อหาหลักสูตรเพียงพอต่อการเรียนต่อในระดับปานกลาง มีบัณฑิตประมาณเพียงร้อยละ 16 เห็นด้วยอย่างมากว่าเนื้อหาของหลักสูตรเพียงพอต่อการเรียนต่อในระดับปริญญาโทในต่างประเทศ ส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 55) เห็นด้วยในระดับปานกลาง และบัณฑิตประมาณร้อยละ 29 เห็นด้วยในระดับน้อยและน้อยที่สุด

3. ความเห็นของบัณฑิตเกี่ยวกับรายวิชาในหลักสูตร

โดยรวมพบว่ารายวิชาที่บัณฑิตทั้งหมดหรือส่วนมากให้คงไว้เป็นรายวิชาด้านทักษะและการใช้ภาษาส่วนรายวิชาทางด้านวรรณคดีมีบัณฑิตเพียงประมาณร้อยละ 58 เห็นว่าควรคงไว้

3.1 รายวิชาด้านทักษะภาษาและการใช้ภาษา

พบว่ารายวิชาที่บัณฑิตทุกคนเสนอให้คงไว้ในหลักสูตรได้แก่

- อก 211 การพูดเบื้องต้น
- อก 221 หลักการอ่าน
- อก 231 การเขียนเบื้องต้น
- อก 311 การพูด 1
- อก 312 การพูด 2
- อก 332 เรียงความเบื้องต้น
- อก 341 การแปลเบื้องต้น
- อก 383 อังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว 1
- อก 391 การวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาอังกฤษ
- อก 411 การพูด 3

รายวิชาที่บัณฑิตตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไปเห็นว่าควรคงไว้คือ

- อก 291 สัทศาสตร์ (96.77)
- อก 321 การอ่านเชิงวิเคราะห์ (96.77)
- อก 331 การเขียนอนุเจต (96.77)
- อก 382 อังกฤษธุรกิจ 1 (96.77)
- อก 322 การอ่านเชิงวิจารณ์ (93.55)
- อก 421 การฝึกอ่านเร็ว (93.55)
- อก 431 การจดบันทึกและสรุปความ (93.55)
- อก 481 อังกฤษเพื่อการหนังสือพิมพ์ (93.55)
- อก 483 อังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว 2 (93.55)
- อก 484 การแปลเพื่อธุรกิจ (90.32)**
- อก 486 การแปลทันที (90.32)**

รายวิชาที่บัณฑิตตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไปเห็นว่าควรคงไว้คือ

- อก 412 การอภิปรายและการรายงาน (87.10)**
- อก 482 อังกฤษธุรกิจ 2 (87.10)
- อก 432 การเขียนเชิงวิจารณ์ (83.87)**
- อก 433 เรียงความขั้นสูง (83.87)**
- อก 434 การค้นคว้าและเขียนรายงาน (83.87)**
- อก 441 การแปลขั้นสูง (80.65)

รายวิชาที่บัณฑิตประมาณร้อยละ 77 เสนอให้คงไว้คือ

- อก 381 โครงสร้างภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ
- อก 491 ประสบการณ์การใช้ภาษาอังกฤษ 1 (67.74)**
- อก 492 ประสบการณ์การใช้ภาษาอังกฤษ 2 (64.52)**
- อก 493 ประสบการณ์การใช้ภาษาอังกฤษ 3 (64.52)**
- อก 392 หลักสูตรและการสอนภาษาอังกฤษ 1 (61.29)
- อก 393 หลักสูตรและการสอนภาษาอังกฤษ 2 (61.29)

มีรายวิชาเดียวที่บัณฑิตเพียงร้อยละ 58.06 เสนอให้คงไว้คือ

- อก 485 การแปลวรรณกรรม**

3.2 รายวิชาด้านวรรณคดีหรือเกี่ยวข้องกับวรรณคดี

พบว่าในจำนวนรายวิชาด้านวรรณคดีหรือเกี่ยวข้องกับวรรณคดีทั้งหมดนั้น อก 361 บทละคร เป็นรายวิชาเดียวที่บัณฑิตประมาณร้อยละ 84 เสนอให้คงไว้ ส่วนรายวิชาอื่นๆ มีบัณฑิตระหว่างประมาณร้อยละ 70 ถึง 40 ต้องการให้คงไว้ในหลักสูตร

รายวิชาที่บัณฑิตร้อยละ 70 ขึ้นไปเห็นว่าควรคงไว้
คือ

อก 461 เรื่องสั้นและนวนิยายอังกฤษและ
อเมริกัน (74.19)**

อก 462 เรื่องสั้นและนวนิยายอังกฤษ
(74.19)**

อก 251 พื้นฐานวัฒนธรรมอังกฤษและ
อเมริกัน (70.97)

บัณฑิตตั้งแต่ร้อยละ 61 ขึ้นไปเสนอให้คงรายวิชา
ต่อไปนี้ไว้ในหลักสูตร

อก 463 เรื่องสั้นและนวนิยายอเมริกัน
(64.52)**

อก 351 ร้อยแก้วและร้อยกรองเบื้องต้น
(61.29)**

อก 452 วรรณกรรมร่วมสมัย (61.29)**

อก 464 บทละครอังกฤษ (61.29)**

อก 466 บทละครเชกสเปียร์ (61.29)*

บัณฑิตร้อยละ 51.61 เห็นว่าควรคงรายวิชาต่อไปนี้

อก 454 วรรณกรรมวิจารณ์**

อก 465 บทละครอเมริกัน**

ส่วนรายวิชาอื่นๆ นั้น บัณฑิตต่ำกว่าร้อยละ 50 เห็น
ว่าสมควรคงไว้ในหลักสูตร รายวิชาเหล่านี้ได้แก่

อก 451 วรรณกรรมสำหรับเด็ก (48.39)**

อก 471 กวีนิพนธ์อังกฤษ (48.39)**

อก 371 บทกวีนิพนธ์ (45.16)*

อก 455 ปรัชญาและวรรณคดี (45.16)

อก 456 การศึกษาอิสระในหัวข้อวรรณคดี
(45.16)

อก 472 กวีนิพนธ์อเมริกัน (45.16)**

อก 453 วรรณกรรมเปรียบเทียบ (41.94)**

หมายเหตุ รายวิชาที่มี * เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชา
เลือกและมีบัณฑิตเรียน

เพียง 1 คน

** เป็นรายวิชาในกลุ่มวิชา

เลือกและไม่มีบัณฑิตใด

เคยเรียน

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปที่บัณฑิตเสนอเพื่อปรับปรุง หลักสูตร

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอในการปรับปรุง
หลักสูตรตลอดจนการจัดการเรียนการสอน สรุปได้
ดังนี้

4.1 หลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตร

โดยภาพรวมบัณฑิตร้อยละ 64.55 ให้ข้อคิด
เห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหลักสูตร ผลที่ได้จาก
หลักสูตรตลอดจนการปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตร

บัณฑิตเห็นว่า หลักสูตรทั่วไปดีพอสมควร
(ร้อยละ 6.45) และยังคงสมควรคงหลักสูตรส่วนใหญ่
ไว้เพราะหลายรายวิชาเป็นประโยชน์พื้นฐานในการ
ประกอบอาชีพได้ (ร้อยละ 3.23) แต่บัณฑิตร้อยละ
3.23 เห็นว่าหลักสูตรยังเป็นระบบเก่าเพราะเน้นทาง
ด้านทฤษฎีและวิชาการมาก มีบัณฑิตร้อยละ 3.23
กล่าวว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันช่วยให้บัณฑิต
อ่านได้ค่อนข้างดีแต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการพูดและ
การเขียนมาก เนื่องจากผู้สอนในรายวิชาเหล่านี้
ไม่มีเวลามากเพียงพอที่จะช่วยปรับปรุงทักษะของผู้
เรียน ได้

บัณฑิตร้อยละ 48.41 เห็นว่าควรปรับ
โครงสร้างของหลักสูตรดังต่อไปนี้บัณฑิตร้อยละ 9.68
เสนอให้แบ่งแยกและเพิ่มสาขาวิชาภาษาอังกฤษให้
เฉพาะ ด้านมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการศึกษา
ต่อและประกอบอาชีพ เช่น สาขาการแปล ภาษา
อังกฤษธุรกิจ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร บัณฑิต
ร้อยละ 6.45 เห็นว่าควรแยกกลุ่มวิชาวรรณคดีออก
เป็นสาขาต่างหาก บัณฑิตอีกร้อยละ 6.45 ให้ความ

เห็นว่าวิชาการรณคดีนั้นไม่ช่วยหรือเป็น ประโยชน์ในการทำงาน และบัณฑิตร้อยละ 3.23 เสนอให้ลดจำนวนวิชาทางวรรณคดี แต่บัณฑิตร้อยละ 3.23 เห็นว่ารายวิชาที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดีตลอดจนวัฒนธรรมต่างๆ ยังให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็น หากมีการแบ่งแยกสาขาวิชาย่อยอย่างชัดเจนแล้ว บัณฑิตร้อยละ 6.45 เสนอให้ผู้เรียนวิชาเอกภาษาอังกฤษมีสิทธิ์เลือกเรียนสาขาวิชาย่อยเป็นวิชาโทได้ นอกจากนี้ข้อเสนอแนะดังกล่าวแล้ว บัณฑิตร้อยละ 3.23 ให้ความเห็นในแต่ละเรื่องดังต่อไปนี้ว่า ควรเปิดสอนให้ครบทุกวิชาที่มีในหลักสูตร ลดจำนวนหน่วยกิตในบางรายวิชา ปรับปรุงหลักสูตรตลอดจนเนื้อหาของวิชาโทภาษาอังกฤษให้สอดคล้องกับสาขา วิชาเอกของนิสิตและเพิ่มรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับ นิสิตสาขาวิชาอื่น ๆ ที่มีได้เรียนภาษาอังกฤษเป็น วิชาโท

4.2 ทักษะเนื้อหาทางภาษาและการเรียนการสอน

4.2.1 ทักษะและเนื้อหาทางภาษา

บัณฑิตร้อยละ 64.54 ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทักษะและเนื้อหาทางภาษาตลอดจนการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะภาษา

ทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษที่บัณฑิตร้อยละ 32.27 ให้ความสนใจคือ ทักษะการพูด บัณฑิตเห็นว่าวิชาการพูด (oral) มีประโยชน์มาก (ร้อยละ 3.23) และควรเพิ่มวิชาการพูดให้มากขึ้น (ร้อยละ 3.23) การสอนควรเน้นการฝึกพูดภาษาอังกฤษให้มากขึ้น (ร้อยละ 9.68) ควรฝึกการสนทนาทางโทรศัพท์ (ร้อยละ 6.45) ในวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจควรเน้นการสนทนาด้วย (ร้อยละ 6.45) และในการเรียนการสอนในรายวิชาต่างๆ ควรมุ่งฝึกให้ผู้เรียนได้มีทักษะในด้านการพูดแสดงความคิดเห็นได้มาก (ร้อยละ 3.23)

บัณฑิตเห็นว่าทักษะและเนื้อหาที่ควรเน้นรองจากการพูดนั้น คือไวยากรณ์และการออกเสียง (ร้อยละ 6.45) และเสนอให้มีการฝึกเขียนระดับอนุเขต (paragraph) ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 เพื่อนิสิตจะได้มีเวลาพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น (ร้อยละ 3.23)

4.2.2 การเรียนการสอน

บัณฑิตต้องการให้เน้นการฝึกฝนและการปฏิบัติให้มาก (ร้อยละ 9.68) และควรจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อให้ผู้สอนสามารถฝึกนิสิตได้อย่างเต็มที่และรู้ข้อบกพร่องทางภาษาของนิสิต (ร้อยละ 6.45) บัณฑิตได้เสนอแนะว่าควรสอนให้ละเอียดลึกซึ้งกว่าที่เป็นอยู่เพื่อบัณฑิตจะได้นำความรู้และทักษะไปใช้ประโยชน์ในการทำงานได้ (ร้อยละ 3.23) เช่น วิชาการท่องเที่ยว ผู้สอนควรสอนประวัติของสถานที่ท่องเที่ยวให้มากขึ้นและฝึกการเป็นมัคคุเทศก์ (ร้อยละ 3.23)

4.3 สาขาวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะทาง

โดยภาพรวมบัณฑิตร้อยละ 38.72 ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสาขาวิชาภาษาอังกฤษเฉพาะทาง ดังนี้

บัณฑิตกล่าวว่าควรเน้นวิชาภาษาอังกฤษด้านวิชาชีพให้มากขึ้น (ร้อยละ 12.90) และควรเน้นวิชาและทักษะภาษาที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานหรือศึกษาต่อ (ร้อยละ 9.68) บัณฑิตเห็นว่าวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจมีประโยชน์มาก (ร้อยละ 6.45) และเสนอแนะให้ภาควิชาเพิ่มรายวิชาเกี่ยวกับภาษาอังกฤษธุรกิจ (ร้อยละ 3.23) วิชาเกี่ยวกับธุรกิจการโรงแรมและสายการบิน (ร้อยละ 3.23) รวมทั้งวิชาเกี่ยวกับเศรษฐกิจให้มากเพราะบัณฑิตจำเป็นต้องมี

ความรู้เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจเมื่อปฏิบัติงาน (ร้อยละ 3.23)

4.4 คณาจารย์

พบว่าโดยรวมบัณฑิตร้อยละ 45.19 กล่าวถึงปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้สอนและความรับผิดชอบในการสอน

บัณฑิตเห็นว่าเนื้อหาวิชาที่สอนควรตรงกับรายชื้อวิชาและรายละเอียดของเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (ร้อยละ 12.90) คณะกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน (participation) นั้นผู้สอนควรพิจารณาจากการร่วมกิจกรรมการเรียน การตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น ไม่ควรใช้เกณฑ์การมาเข้าชั้นเรียนเพียงประการเดียว (ร้อยละ 6.45) นอกจากนี้บัณฑิตร้อยละ 3.23 แสดงความคิดเห็นในแต่ละเรื่องดังต่อไปนี้คือ เอกสารประกอบการสอนในบางวิชามีน้อยมาก ควรเพิ่มปริมาณผู้สอนเพื่อให้ผู้สอนมีเวลาแก้ไขและปรับปรุงการใช้ภาษาของนิสิตได้มากขึ้น ผู้สอนวิชาเดียวกันควรมีเนื้อหาการสอนและการประเมินผลอย่างเดียวกัน ผู้สอนควรกระตุ้นให้นิสิตทำกิจกรรมการเรียนร่วมกัน เมื่อผู้สอนให้งานเขียนรายงาน ควรให้นิสิตได้ปรึกษาและเขียนฉบับร่างให้ผู้สอนอ่านก่อนเพื่อนิสิตจะได้แก้ไข ปัญหาทันก่อนส่งฉบับจริง รายวิชาการศึกษาอิสระ ควรจะให้นิสิตได้ศึกษาตนเองจริงๆ เพื่อให้นิสิตได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนควรมีความรับผิดชอบต่องานการสอนมากขึ้น เช่น การเตรียมการสอน และการสอนให้ครบจำนวนชั่วโมงในแต่ละสัปดาห์

4.5ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ

บัณฑิตร้อยละ 9.68 เสนอความเห็นว่าคุณสมบัติของคณาจารย์ควรจัดหาแหล่งฝึกงานที่เหมาะสมให้

แก่นิสิตชั้นปีที่ 4 เพื่อให้บัณฑิตได้รับประสบการณ์ในการทำงานจากหน่วยงานที่ตรงกับวิชาชีพ และบัณฑิตร้อยละ 3.23 ต้องการให้มีห้องสมุดของภาควิชาภาษาตะวันตกที่มีอุปกรณ์สำหรับฝึกภาษาและมีหนังสือให้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม

การอภิปรายผล

1. คุณภาพของหลักสูตร

หลักสูตร ศศ.บ. (วิชาเอกภาษาอังกฤษ) ที่ใช้ในปัจจุบันมีคุณภาพดีพอสมควรเพราะบัณฑิตส่วนมากสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน มีความเชื่อมั่นในการสมัครงานและการทำงาน แต่ความรู้และทักษะภาษาที่บัณฑิตได้รับยังไม่เพียงพอหรือตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานภาคเอกชนซึ่งบัณฑิตส่วนใหญ่ทำงานด้านนี้ นอกจากนี้ยังไม่เพียงพอที่จะนำไปประกอบอาชีพอิสระหรือศึกษาต่อในระดับปริญญาโททั้งในและต่างประเทศ (ดูตาราง 2)

ถึงแม้ว่าหลักสูตรยังมีคุณภาพ แต่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีผลต่อลักษณะงานทั้งในหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน ที่ต้องการบุคลากรผู้มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทบวงมหาวิทยาลัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการใช้ภาษาอังกฤษ จึงได้กำหนดนโยบายและมาตรการในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาในมหาวิทยาลัยที่อยู่ในความรับผิดชอบของทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคือให้นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีมีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้ และ

ให้มหาวิทยาลัยปรับปรุงหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับปริญญาตรี เพื่อให้บัณฑิต นักศึกษาสามารถใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ในสาขาต่างๆ และในการประกอบอาชีพทั้งในและต่างประเทศ (ทบทวน มหาวิทยาลัย. 2540 : 3)

2. สาขาวิชาและแนวทางการเรียน

2.1 สาขาวิชา

บัณฑิตต้องการรายวิชาความรู้ทางภาษาและทักษะภาษาสูงกว่ารายวิชาด้านวรรณคดีอย่างเด่นชัด (ดูหน้า 67-68) อาจเนื่องมาจากบัณฑิตส่วนมากทำงานในหน่วยงานภาคเอกชน (ดูตาราง 1) ซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางด้านวรรณคดีในการปฏิบัติงาน หน่วยงานภาคเอกชนส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษมากและต้องการบุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถทางภาษาและทักษะภาษาทางการพูด อ่าน เขียน และแปล (อุษา กาญจนสถิตย์. 2523) ฉะนั้นบัณฑิตทุกคนหรือแทบทุกคนจึงเสนอให้คงรายวิชาความรู้ทางภาษาและทักษะภาษาในหมวดวิชาพื้นฐานเฉพาะด้านและวิชาเอกบังคับ ส่วนในหมวดวิชาเลือก (ทักษะทางภาษา) บัณฑิตเห็นความสำคัญของรายวิชาที่เป็นพื้นฐานการใช้ภาษา และเห็นประโยชน์ของรายวิชาทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน รวมทั้งทักษะการแปลเป็นอย่างมาก ส่วนในหมวดวิชาเอกเลือก (อังกฤษเฉพาะกิจ) เมื่อเปรียบเทียบรายวิชา ออก 392 และ ออก 393 หลักสูตรและการสอนภาษาอังกฤษ 1 และ 2 กับรายวิชาอาชีพอื่นๆ บัณฑิตเน้นความต้องการรายวิชาด้านอาชีพที่จะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานกับหน่วยงานภาคเอกชนมากกว่า เช่น วิชาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว อังกฤษธุรกิจ อังกฤษเพื่อการหนังสือพิมพ์ และ การ

แปลเพื่อธุรกิจ ที่น่าสนใจคือบัณฑิตให้ความสำคัญมากกับรายวิชาการแปลต่างๆทุกรายวิชา ยกเว้นวิชาการแปลวรรณกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับวรรณคดี (ดูหน้า 67) แสดงว่า บัณฑิตเห็นประโยชน์ของทักษะการแปลเนื้อหาต่างๆไปเพราะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงานได้ แต่บัณฑิตไม่ให้ความสำคัญแก่วิชาการแปลที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี เนื่องจากบัณฑิตอาจเห็นว่าไม่ให้ประโยชน์ในการทำงานกับหน่วยงานภาคเอกชนนัก ความคิดเห็นของบัณฑิตในด้านสาขาวิชาที่เรียนนี้สอดคล้องกับความต้องการของนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเสนอให้เพิ่มวิชาทางด้านอาชีพ แต่ไม่สนับสนุนการเรียนวิชาทางด้านวรรณคดี (กาญจนา สนิชวานนท์ ภิภาวรรณ ทองโสภิต และระเบียบ ฅณฑาพสินธุ์. 2523) และสอดคล้องกับความคิดเห็นของบัณฑิตคณะมนุษย-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวันว่ารายวิชาพื้นฐานและวิชาเอกซึ่งเกี่ยวกับทักษะการฟัง-พูด การอ่าน (อก 101 และ ออก 102 ในหลักสูตรที่ใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 - พ.ศ. 2532) ไวยากรณ์และการเขียน และการแปล มีความสัมพันธ์กับการทำงานมาก (ลมูล รัตตากร และคนอื่นๆ. 2528)

2.2 แนวการเรียน

จากความเห็นและข้อเสนอแนะในแต่ละรายวิชาและทั่วไป (ดูหน้า 69-70) สรุปได้ว่า บัณฑิตต้องการเรียนด้วยวิธีฝึกฝนในสิ่งที่เรียนอย่างเต็มที่ในทุกๆรายวิชาและจากการฝึกงานในหน่วยงานที่จะให้ประสบการณ์ที่ดีในการใช้ทักษะภาษาเพื่อการทำงานจนมีความสามารถที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะภาษาที่บัณฑิตเน้นมากคือการพูด นอกจากนั้นบัณฑิตต้องการให้เพิ่มเนื้อหาและ

รายละเอียดของเนื้อหาในหลายรายวิชา เช่น
อก 311 การพูด 1 อก 383 อังกฤษเพื่อการ
ท่องเที่ยว 1 อก 382 อังกฤษธุรกิจ 1 และ อก 482
อังกฤษธุรกิจ 2

ความต้องการของบัณฑิตดังกล่าวอาจ
เนื่องจากบัณฑิตพบว่า ความรู้และความสามารถในการ
ใช้ภาษาของตนนั้นยังไม่เพียงพอแก่การปฏิบัติงาน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความคาดหวังของ
นายจ้างภาคเอกชน จากผลการสำรวจการใช้ภาษา
อังกฤษในลักษณะที่เป็นจริงของวงการธุรกิจและ
ระดับความสามารถของบุคลากรในการใช้ภาษา
อังกฤษโดยการสัมภาษณ์หัวหน้าหน่วยงานระดับผู้
จัดการของกลุ่มธุรกิจ 5 กลุ่ม จำนวน 190 คน ผล
ปรากฏว่า หน่วยงานส่วนใหญ่ต้องการให้บุคลากร
มีความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน และแปล
ในระดับสูง และหัวหน้าหน่วยงานส่วนใหญ่มีความ
เห็นว่าภาษาอังกฤษที่บุคลากรเรียนจากสถาบันการ
ศึกษายังไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานอย่างมี
ประสิทธิภาพ (อุษา กาญจนสถิตย์, 2523) อาจ
เนื่องจากหน่วยงานภาคเอกชนคาดหวังความ
สามารถในการใช้ภาษาในระดับสูง บัณฑิตจึงเห็น
ความสำคัญของการฝึกฝนการใช้ภาษาอย่างจริงจัง
เพื่อให้สามารถใช้ทักษะภาษาได้ในระดับดี

3. คุณภาพของการสอน

บัณฑิต ต้องการคุณภาพการสอนของ
คณาจารย์ในระดับสูง ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
ในแต่ละรายวิชาและทั่วไป (ดูหน้า 70) แสดงให้
เห็นว่าคุณภาพการสอนในหลายรายวิชาควรได้รับ
การปรับปรุง คุณภาพการสอนนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย
หลายประการ แต่ปัจจัยที่สำคัญและมีผลโดยตรงคือ
ผู้สอน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรักรับผิดชอบ ความเอาใจ

ใส่ต่อการสอนและความรู้ความสามารถในเนื้อหาที่
สอน อาจารย์ผู้สอนในแต่ละรายวิชาควรมีความรับ
ผิดชอบต่อเรื่องต่างๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาวัตถุประสงค์และขอบข่ายเนื้อหา
ของรายวิชาอย่างถี่ถ้วน เพื่อให้เนื้อหาที่สอนตรงกับ
รายละเอียดของวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร บัณฑิต
กล่าวว่าได้เรียนวิชาภาษาอังกฤษกับอาจารย์ชาว
ต่างประเทศ แต่เนื้อหาที่เรียนนั้นเกี่ยวข้องกับ
รายวิชาและเนื้อหาที่กำหนดในหลักสูตรน้อยมากเป็น
ผลให้บัณฑิตมีปัญหาด้านเนื้อหาความรู้เมื่อปฏิบัติ
งานทางด้านนี้

3.2 จัดเตรียมเอกสารประกอบการสอนให้
มากเพียงพอและครอบคลุมเนื้อหาที่สอน

3.3 คัดเลือกกิจกรรมการเรียนที่เหมาะสม
กับเนื้อหาและทักษะและพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียน
ร่วมกิจกรรมการเรียนเพื่อผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้
ภาษาอย่างเต็มที่และได้ผลดี

3.4 สอนครบตามจำนวนเวลาที่กำหนดใน
แต่ละสัปดาห์

3.5 ชดเชยการสอน หากอาจารย์ผู้สอนไม่
สามารถสอนตามวันเวลาที่กำหนดไว้ได้

3.6 การสอนกลุ่มย่อยของรายวิชาเดียวกัน
นั้น เนื้อหาวิชาและเกณฑ์การประเมินผลการเรียน
ของกลุ่มย่อยทุกกลุ่มควรเหมือนกัน

3.7 การประเมินผลมีส่วนร่วมในกิจกรรม
การเรียนควรพิจารณาจากการมีปฏิสัมพันธ์ใน
กิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การตอบคำถาม การ
แสดงความคิดเห็น ไม่ใช่ใช้เกณฑ์การเข้าชั้นเรียน
เพียงประการเดียวเพราะการใช้เกณฑ์การเข้าชั้น
เรียนเพียงประการเดียวจะมีผลให้ผู้เรียนขาดความ
สนใจหรือความกระตือรือร้นต่อการสอนของอาจารย์

เรื่องดังกล่าวข้างต้นเป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ผู้สอน ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อคุณภาพและมาตรฐานการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเห็นความสำคัญของคุณภาพการเรียนการสอน จึงได้กำหนดมาตรฐานการสอนของคณาจารย์ไว้อย่างชัดเจนในด้านจำนวนชั่วโมงสอนในแต่ละสัปดาห์ เอกสารประกอบการเรียนการสอน เอกสารข้อมูลสำหรับแจกนิสิตภายในสองสัปดาห์แรกของภาคการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการวัดผลการจัดเวลาสำหรับนิสิตเข้าพบ การสอบไล่ประจำภาคการศึกษา ตลอดจนการประเมินผล (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2539 : 55 - 58)

ในขณะเดียวกันผู้บริหารทางวิชาการย่อมมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านตรวจสอบการสอนและความรับผิดชอบในงานสอนของอาจารย์เพื่อเป็นการประกันคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวทบวงมหาวิทยาลัยได้เสนอแนะให้เป็นกิจกรรมดำเนินงานอย่างหนึ่งในระบบการควบคุมคุณภาพในการผลิตบัณฑิต เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของบัณฑิต (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2539 : 135) และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีนโยบายจะดำเนินการประเมินผลการเรียนการสอน ตั้งแต่ ปีการศึกษา 2540 เป็นต้นไป (มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. 2539 : 67 - 68) ส่วนอาจารย์ชาวต่างประเทศนั้นทางภาควิชาภาษาตะวันตกได้มีการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนประจำทุกภาคเรียนอยู่แล้ว โดยให้ผู้เรียนตอบแบบประเมินผลการสอน แต่ไม่เคยมีผู้เรียนคนใดรายงานว่าอาจารย์ผู้สอนสอนไม่ตรงตามเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือเนื้อหาซ้ำกับที่เคยเรียนในรายวิชาก่อน ขาดสอนหรือสอนไม่ครบตามกำหนดเวลา ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะผู้เรียนเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อเกรด หรือเกรงว่าผู้สอนอาจมีอคติต่อตนถ้าจะต้องเรียนกับอาจารย์คนเดิมในวิชาอื่นๆ อีก การประเมินผลการสอนของอาจารย์ไทยอาจมีผลในทำนองเดียวกันกับการประเมินผลการสอนของอาจารย์ชาวต่างประเทศด้วยเหตุผลดังกล่าว นอกจากนั้นการประเมินผลการสอนของอาจารย์ไทยอาจได้ข้อเท็จจริงน้อยกว่าของอาจารย์ชาวต่างประเทศเพราะผู้เรียนมีความยำเกรงอาจารย์ไทยมากกว่า และอาจกลัวผลกระทบจากการประเมินมากกว่า เนื่องจากการประเมินผลการสอนอาจารย์ไทยเป็นสิ่งใหม่ ในทางวิชาการ สำหรับผู้เรียนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แต่เพื่อประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับในทุกรายวิชา อาจารย์ผู้สอนควรอธิบายเหตุผลในการประเมินและประโยชน์ที่นิสิตจะได้รับ รวมทั้งเน้นว่าการประเมินจะไม่มีผลกระทบต่อเกรดของผู้เรียน ฉะนั้นผู้เรียนควรรายงานตามความเป็นจริง เพื่อเป็นการช่วยปรับปรุงคุณภาพการสอนให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอน

1. แยกหลักสูตรวิชาเอกอังกฤษเป็นสองสาขา คือสาขาวรรณคดีและสาขาภาษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ ในสาขาภาษานั้นควรมีการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานว่าต้องการบัณฑิตในแขนงใดบ้าง
2. ในด้านการเรียนการสอนในแต่ละวิชา อาจารย์ผู้สอนควรเน้นการฝึกทักษะการใช้ภาษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทักษะการพูดและการเขียน
3. เพิ่มความดูแลในด้านการสอนของอาจารย์ชาวต่างประเทศทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการ

สอนและการประเมินผล ทางภาควิชาควรจัดให้มีการปฐมนิเทศน์อาจารย์ชาวต่างประเทศก่อนเปิดภาคเรียนแรก ชี้แจงให้ทราบถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ และให้ออกสารเป็นภาษาอังกฤษเกี่ยวกับหลักสูตร ขอบข่ายเนื้อหาของแต่ละวิชา

4. จัดตั้งศูนย์การเรียนภาษาอังกฤษที่พร้อมไปด้วยเอกสาร ตำรา และอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองนอกเวลาเรียนโดยมีอาจารย์ประจำศูนย์ให้ความช่วยเหลือแนะนำบ้างในระยะแรก ทบวงมหาวิทยาลัยมีเป้าหมายว่าในระยะ 10 ปี

(2539-2549) มหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่งจะมีศูนย์ภาษาดังกล่าวเพื่อช่วยพัฒนาการเรียนการสอนภาษาในมหาวิทยาลัย (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2540 : 2)

เอกสารอ้างอิง

กัญจนา สินธวานนท์ วิจารณ์ธรณ ทงโสภิต และระเบียบ ณฑกพสินธุ์ภาษาอังกฤษระดับมหาวิทยาลัยกับความต้องการของสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.

ทบวงมหาวิทยาลัย. “นโยบายและแนวปฏิบัติในการประกัน

- คุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษา,” ใน คู่มือการประกัน คุณภาพทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539.
- _____. กรอบนโยบายและมาตรการในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาในมหาวิทยาลัยของทบวงมหาวิทยาลัยพ.ศ.2539-2549. เอกสารหมายเลข 1 ฉบับแก้ไขครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2540.
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คู่มือการประกันคุณภาพทางวิชาการ = *Quality Assurance*. กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539.
- ลมูล รัตตากร และคนอื่นๆ. โครงการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรและการทำงานของบัณฑิต. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน, 2528.
- อุษา กาญจนสถิตย์. การสำรวจความต้องการใช้ภาษาอังกฤษในวงการธุรกิจ. ปริญาานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523.
- Diamod, R.M. *Designing and Improving Courses and Curricula in Higher Education*. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1989.
- Koetpo-kha, Pamararat. “A Study of Student Needs as a Basis for Syllabus Design,” *SLLT Occasional Papers*. 4, 56-67 ; December, 1994.
- Richards, J.C. *Language Teaching Matrix*. Cambridge : Cambridge University Press, 1990.
- _____. *The Context of Language Teaching*. 4th printing. Cambridge : Cambridge University Press, 1991.